

Prof. dr hab. Stanisław Zaborniak

Rzeszów, 1.08.2025

35-506 Rzeszów, ul. K. I. Osmeckiego 29/36

Tel. 607 601 067; zaborniaks@wp.pl

Recenzja dysertacji doktorskiej

mgr Liliany Kowalczyk pt.: *Bronisław Czech (1908–1944) – „Człowiek gór”. Życie – działalność – dziedzictwo*, wykonanej pod promotorstwem dr hab. Ewy Roszkowskiej prof. Akademii Kultury Fizycznej im. Bronisława Czecha w Krakowie przy udziale promotora pomocniczego dra Krzysztofa Borkowskiego w AKF im. Bronisława Czecha Kraków im. Bronisława Czecha w 2025 roku

Oddana do recenzji dysertacja doktorska mgr Liliany Kowalczyk pt.: *Bronisław Czech (1908–1944) – „Człowiek gór”. Życie – działalność – dziedzictwo*, wykonanej pod promotorstwem dr hab. Ewy Roszkowskiej prof. AKF im. Bronisława Czecha w Krakowie przy udziale promotora pomocniczego dra Krzysztofa Borkowskiego w AKF Kraków im. Bronisława Czecha w 2025 roku, wpisuje się w opracowania biograficzne dokumentujące życie wybitnych przedstawicieli polskiej kultury fizycznej, którzy w swoim życiu sportowym, turystycznym i społecznym wzniesli się na szczyty mistrzostwa. A kiedy ojczyzna znalazła się w potrzebie nie zawahali się swoją działalnością patriotyczną stanąć w jej obronie.

W moim życiu nazwisko Bronisława Czecha pojawiło się w latach 60-tych i wiązało się z informacją jaką światowej sławy twórca lekkoatletycznego „Wundertimu” – Jan Mulak (d-ca bojówek PPS w Powstaniu Warszawskim) podczas zgrupowania sportowego kadry PZLA w Przesiece podczas mijania schroniska (od 1951 r.) im. Bronisława Czecha przekazał nam informację o patriotycznej postawie Bronisława w latach okupacji niemieckiej.

Autorka poddała analizie dostępne źródła, które korzystając z opracowanej 6 rozdziałowej konstrukcji pracy pozwoliły jej udzielić odpowiedzi na pojęty

główny problem ujęty w temacie dysertacji. W pracy zostały wykorzystane oryginalne źródła zdeponowane w muzeach i składnicach akt, które mgr Liliana Kowalczyk w druku dysertacji zamieściła w przypisach dolnych, a także zestawiała w bibliografii, co znacznie podnosi wiarygodność zawartych informacji.

Zaprojektowane rozdziały poprzedza mający charakter metodologiczny wstęp (ss. 5–22). Zamieszczono w nim, części:

- uzasadnienie wyboru tematu, w tej części został wyjaśniony podjęty dla opracowania projekt biograficznego opracowania postaci głównego aktora treści dysertacji – Bronisława Czecha (ss. 6–8),

- w kolejnej drugiej części wstępu doktorantka przedstawiła stan badań, z którego wynika że recenzowana dysertacja wypełni lukę w historiografii związanej z dokonaniem: sportowymi, taternickimi i turystycznymi. W tym z czynnym udziałem w pracach Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, a przede wszystkim z narciarskimi osiągnięciami sportowymi Bronisława Czecha sportowca, działacza i patrioty. Pod względem wykorzystania źródeł oraz ich weryfikacji, a także na podstawie wykazanej analizy literatury przedmiotu, praca stanowi nowatorskie i uzupełniające wiarygodne opracowanie (ss. 8–15),

- o celach i zakresie badań doktorantka informuje w treści na ss. 16–18,

- wykorzystane metody i techniki badawcze opisuje autorka dysertacji na s. 18–20,

- konstrukcja pracy została opisana na ss. 20–22, składa się ze wstępu, 6 rozdziałów głównych oraz zamykających opracowanie: zestawienia celów badań, podanie wykorzystanych metod badawczych, zaprezentowanie głównych osiągnięć badawczych i przedstawione podsumowanie. Całość pracy zamykają: mające charakter streszczenia zakończenie, bibliografia, wykazy tabel i fotografii, indeks nazwisk, aneksy, streszczenie oraz abstrakt. Układ i konstrukcja dysertacji nie budzi zastrzeżeń.

Treść dysertacji odpowiada na przyjęty temat badawczy.

Rozdział I pt.: *Zarys biografii Bronisława Czecha*, (ss. 23–45) ma charakter przedstawienia życiorysu, którym autorka uzasadniła podjęcie się naukowego udokumentowania życiowych postaw tytułowego bohatera.

W rozdziale II (ss. 46–80) przyjmując dla niego tytuł *Działalność turystyczna i taternicka* zdecydowała się przedstawić działalności Bronisława Czecha w turystyce i taternictwie, które wynikało z jego pasji do walorów przyrodniczych Tatr i Podhala, dla których poświęcał większość wolnego czasu od codziennych obowiązków. Dla udzielenie odpowiedzi informację tekstową podzieliła na cztery podrozdziały w tym:

2.1. *Charakterystyka działalności turystycznej i taternickiej Bronisława Czecha*,

2.2. *Zestawienia dokonań taternickich Bronisława Czech*,

2.3. *Bronisław Czech jako ratownik Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego*,

2.4. *Ocena znaczenia działalności turystycznej i taternickiej Bronisława Czecha*,

Turystyka narciarska i kariera sportowa, dla której doktorantka poświęciła treść rozdziału III (ss. 80–121), dokumentuje udział Bronisława Czecha w kulturze fizycznej, na polu której odnosił sukcesy, dzięki którym stał się rozpoznawalny. Przyjęta dla tej części konstrukcja pozwoliła autorce na szczegółowy opis aktywności sportowej i turystycznej w tym:

3.1. *Turystyka narciarska jako punkt wyjścia do kariery zawodniczej Bronisława Czecha* [decydując się na wydanie drukiem recenzowanej dysertacji sugeruję rozważenie zmiany treści tego podrozdział na: *Turystyka narciarska jako początek rozpoczęcia kariery sportowej Bronisława Czecha*]

3.2. *Kariera sportowa i działalność trenera reprezentacji Polski* [dodać w jakiej dyscyplinie czy konkurencji],

3.3. *Zestawienie startów zawodniczych Bronisława Czecha w latach 1925–1939*.

Postawę patriotyczną Bronisława Czecha autorka doktoratu ukazuje w rozdziale IV pt.: *Działalność konspiracyjna i śmierć w KL Auschwitz I*. Ta część pracy doktorskiej na ss. 129–158, poświęcona została dokumentowaniu działalności B. Czecha w organizacji konspiracyjnej, którą poświęcony został podrozdział: 4.1. pt.: *Działalność konspiracyjna po wybuchu II wojny światowej i aresztowanie* (ss. 129–140). Pobyt w KL Auschwitz i okoliczności śmierci w obozie zawiera treść podrozdziału 4.2. pt.: *Pobyt w Obozie Koncentracyjnym KL Auschwitz I i śmierć* (ss. 140–158),

Dokumentowanie charakterystyki życiowych postaw Bronisława Czecha, któremu poświęcona została dysertacja doktorska pozwoliła autorce doktoratu postawić nobilitującą tezę prezentowaną w rozdziale V pt.: *Bronisław Czech – „człowiek Renesansu”*. Rozdział stanowi podsumowanie całości recenzowanej pracy, które kontynuowane jest w rozdziale VI pt.: *Bronisław Czech – życie, działalność i pasje. Badania kwestionariuszowe*.

Dzięki zasięgnięciu opinii autorka oraz czytelnik znajduje potwierdzenie dla treści recenzowanego doktoratu.

Autorka spełniła przyjęte założenia, a swoje wyniki badań ukazała w treści narracji, która udziela odpowiedzi na przyjęty temat główny i wynikające z niego cele szczegółowe, w czym autorce pomocną okazała się przyjęta dla dysertacji konstrukcyjna forma monograficzna. Autorka materiał źródłowy zarejestrowała w dysertacji, za pomocą przypisów dolnych zestawionych w bibliografii. Rodzaj i pochodzenie źródeł często analizowanych po raz pierwszy potwierdzają wiarygodność wytworzonej treści dysertacji.

Dokonana przez autorkę dysertacji: kwerenda źródeł, analiza literatury przedmiotu, wywiady ustne z rodziną B. Czecha, a także przeprowadzone badania kwestionariuszowe pozwoliły autorce na ukazanie sylwetki Bronisława Czecha wybitnej postaci, który swoim życiem i działalnością zawdzięcza powołanie go na patrona krakowskiej AWF.

Autorka dla konstrukcji pracy trafnie przyjęła układ problemowy, podrzędnie chronologiczno-rzeczowy, co w wielu przypadkach pozwoliło jej uniknąć powtórzeń.

Konkluzja końcowa dotycząca recenzowanej rozprawy doktorskiej mgr Liliana Kowalczyk:

Po zapoznaniu się z treścią dysertacji stwierdzam, że opracowanie mgr Liliany Kowalczyk wykonanej pod promotorstwem dr hab. Ewy Roszkowskiej prof. AKF oraz promotora pomocniczego dra Krzysztofa Borkowskiego wykonanej w AKF w Krakowie im. Bronisława Czecha, zarówno pod względem merytorycznym jak i metodologicznym, a także swoją oryginalnością spełnia wymagania stawiane przed dysertacjami doktorskimi. Stąd recenzowane opracowanie mgr Liliany Kowalczyk pt.: *Bronisław Czech (1908–1944) – „Człowiek gór”. Życie – działalność – dziedzictwo*, z punktu widzenia recenzenta spełnia wymagania stawiane przed tego typu opracowaniami.

Ponad wszelką wątpliwość Bronisław Czech, swoim życiem dał podstawę aby w pamięci społeczeństwa być traktowanym jako bohater, zasługujący na cześć i pamięć.

Dysertacja stanowi istotny wkład do badań w zakresie ewolucji kultury fizycznej w Polsce, czym wpisuje się w wypełnienie luki w historiografii kultury fizycznej w Polsce i pozwala aplikować jego autorce do stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej. O wysokim poziomie recenzowanej pracy świadczy zarówno podjęty w dysertacji problem główny, zakres terytorialny i czasowy, a także konstrukcja opracowania jak i wyznaczone cele pracy, które w swojej oryginalności są cenną informacją związaną z postawami patriotycznymi sportowców, a także ich postawami społecznymi.

Po zapoznaniu się z treścią oddanej do zrecenzowania dysertacji stwierdzam, że opracowanie spełnia wymagania stawiane przed pracami doktorskimi i zasługuje na wyróżnienie, a także na jej wydanie.

Zgodnie z obowiązującym prawem wnioskuję, zatem do Rady Naukowej Akademii Kultury Fizycznej w Krakowie o wszczęcie dalszych procedur związanych z obroną i publiczną dyskusją nad dysertacją opracowaną przez mgr Lilianę Kowalczyk.

Prof. dr hab. Stanisław Zaborniak